

DECIZIE Nr. 7 din 27 aprilie 2015
EMITENT: ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE - COMPLETUL PENTRU
DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT
PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 461 din 26 iunie 2015

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

DECIZIA Nr. 7
din 27 aprilie 2015

Dosar nr. 16/1/2014/HP/C

Iulia Cristina Tarcea - vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele completului
Lavinia Curelea - președintele Secției I civile
Roxana Popa - președintele delegat al Secției a II-a civile
Ionel Barbă - președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Petronela Cristina Văleanu - judecător la Secția I civilă
Rodica Susanu - judecător la Secția I civilă
Andreia Liana Constanda - judecător la Secția I civilă
Mihaela Paraschiv - judecător la Secția I civilă - judecător-raportor
Paula C. Pantea - judecător la Secția I civilă
Iulia Manuela Cîrnu - judecător la Secția a II-a civilă
Rodica Zaharia - judecător la Secția a II-a civilă
Cosmin Horia Mihăianu - judecător la Secția a II-a civilă
Veronica Dănăilă - judecător la Secția a II-a civilă
Mirela Polițeanu - judecător la Secția a II-a civilă - judecător-raportor
Simona Camelia Marcu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Eugenia Marin - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Viorica Iancu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal - judecător-raportor
Gabriela Elena Bogasiu - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Veronica Năstasie - judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce formează obiectul Dosarului nr. 16/1/2014/HP/C este constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și art. 27⁵ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Iulia Cristina Tarcea, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă magistratul-asistent-șef Bogdan Georgescu.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Pitești - Secția I civilă în vederea

pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 16 alin. 1 lit. a) și b) și art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958 privind la prescripția extintivă, republicat (Decretul nr. 167/1958), raportate la dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr. 230/2011 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009), în sensul dacă introducerea acțiunii pentru debitul principal și plățile voluntare, eșalonate în temeiul unui act normativ, efectuate în baza unui titlu executoriu, întrerup sau nu termenul de prescripție a dreptului material la acțiune și pentru drepturile accesorii debitului principal, termen ce a început să curgă de la data scadenței dreptului principal.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosarul cauzei au fost depuse: jurisprudența comunicată de curțile de apel cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării; răspunsul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție în sensul că nu se află în curs de verificare practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii; raportul comun întocmit de doamnele judecătorești Mirela Polițeanu și Viorica Iancu; raportul întocmit de doamna judecătorească Mihaela Paraschiv. Se referă cu privire la faptul că, potrivit dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, rapoartele asupra chestiunii de drept supuse judecării au fost comunicate părților, iar Curtea de Apel București, Ministerul Justiției și Ministerul Finanțelor Publice au depus puncte de vedere cu privire la chestiunea de drept.

Președintele completului constată că nu există chestiuni prealabile, iar completul de judecată rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

1. Titularul și obiectul sesizării

Curtea de Apel Pitești - Secția I civilă, prin Încheierea din 6 noiembrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 635/90/2014, a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile cu privire la modalitatea de interpretare a dispozițiilor art. 16 alin. 1 lit. a) și b) și art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958 raportat la dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009, în sensul dacă introducerea acțiunii pentru debitul principal și plățile voluntare, eșalonate în temeiul unui act normativ, efectuate în baza unui titlu executoriu, întrerup sau nu termenul de prescripție a dreptului material la acțiune și pentru drepturile accesorii debitului principal, termen ce a început să curgă de la data scadenței dreptului principal.

2. Expunerea succintă a procesului

2.1. Cererea de chemare în judecată

Prin cererea de chemare în judecată înregistrată la data de 21 februarie 2014 pe rolul Tribunalului Vâlcea, reclamanta G.V. a chemat în judecată pe pârâții Tribunalul București, Curtea de Apel București, Ministerul Justiției și Ministerul Finanțelor Publice, solicitând instanței ca, prin hotărârea ce o va pronunța, să dispună obligarea pârâților la calcularea și plata dobânzilor legale pentru sumele datorate în baza unei hotărâri judecătorești, respectiv Sentința civilă nr. 4.134 din 13 mai 2010, pronunțată de Tribunalul București - Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale în Dosarul nr. 17.668/3/2009, rămasă definitivă și irevocabilă la data de 6 septembrie 2010, pentru sumele rămase neachitate și până la data plății integrale a acestor sume, precum și obligarea pârâților la plata eventualelor cheltuieli de judecată.

2.2. Hotărârea primei instanțe

Prin Sentința civilă nr. 585 din 22 aprilie 2014, Tribunalul Vâlcea - Secția I civilă a hotărât următoarele:

- a respins excepția prescripției dreptului material la acțiune pentru perioada anterioară datei de 21 februarie 2011;
- a admis excepția lipsei calității procesuale pasive invocată de pârâțul Ministerul Finanțelor Publice și a respins acțiunea față de acest pârât;
- a admis cererea formulată de reclamantă și i-a obligat pe ceilalți pârâți la plata către reclamantă a dobânzilor legale aferente sumelor datorate conform Sentinței civile nr. 4.134 din 13 mai 2010 a Tribunalului București - Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, rămasă irevocabilă la data de 6 septembrie 2010, începând cu data de 6 septembrie 2010 și până la achitarea integrală a sumelor datorate cu titlu de drepturi salariale.

2.3. Calea de atac exercitată

Împotriva Sentinței civile nr. 585 din 22 aprilie 2014 a Tribunalului Vâlcea - Secția I civilă a declarat apel pârâțul Ministerul Justiției.

Cauza a fost înregistrată pe rolul Curții de Apel Pitești - Secția I civilă, iar, conform celor menționate la pct. 1, această instanță a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă.

2.4. Sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile

Prin Încheierea din 6 noiembrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 635/90/2014, Curtea de Apel Pitești - Secția I civilă a apreciat că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă privind admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, reținând, în esență, următoarele:

- de lămurirea modului de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 16 alin. 1 lit. a) și b) și art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958 depinde soluționarea pe fond a cauzei, întrucât, în cauză, a fost invocată de către debitorii excepția prescripției dreptului asupra fructelor sumelor datorate cu titlu de drepturi salariale în baza unor titluri executorii amânate la plată prin ordonanță de urgență;
- problema de drept este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre;
- problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

3. Punctul de vedere al părților cu privire la chestiunile de drept

3.1. Reclamanta G.V. și pârâții Tribunalul Municipiului București și Ministerul Finanțelor Publice nu au formulat un punct de vedere asupra chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării.

3.2. Pârâta Curtea de Apel București a arătat că se impune sesizarea Înaltei Curți în vederea pronunțării unei hotărâri pentru dezlegarea chestiunii de drept.

În acest sens s-a arătat că, în practica judiciară, s-au conturat două puncte de vedere.

Punctul de vedere majoritar este în sensul respingerii prescripției dreptului material la dobânzi, întrucât o astfel de sancțiune, respectiv termenul de prescripție, a început să curgă anterior intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare (Codul civil din 2009), dreptul fiind unul accesoriu creanței principale, supus dispozițiilor Decretului nr. 167/1958.

Plata obligației înscrisă în titlul executoriu nu este însă o prestație succesivă, ci o prestație uno ictu, ea fiind supusă prevederilor art. 1 alin. 2 din Decretul nr. 167/1958, astfel încât dreptul la acțiune asupra sa se stingă odată cu dreptul la acțiune privind dreptul principal.

Or, dreptul asupra sumelor datorate în baza titlurilor executorii nu este stins, plățile efectuate voluntar în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 având efect întreruptiv de prescripție. Aceleași concluzii ar rezulta și dacă pricina ar fi privită prin prisma dispozițiilor art. 2.503 alin. (1) din Codul civil din 2009.

Al doilea punct de vedere este în sensul că o astfel de prescripție ar fi operantă până la 3 ani anteriori introducerii cererii de chemare în judecată în condițiile art. 2.517 din Codul civil din 2009.

3.3. Pârâțul Ministerul Justiției și-a exprimat punctul de vedere în sensul că actele voluntare de plată nu întrerup cursul prescripției, dobânzile putând fi solicitate și anterior, prin chiar cererile în urma cărora au fost pronunțate titlurile executorii.

4. Punctul de vedere al completului de judecată cu privire la dezlegarea chestiunilor de drept

Instanța de trimitere consideră că sunt aplicabile dispozițiile anterioare intrării în vigoare a Codului civil din 2009, referitoare la prescripția extinctivă, câtă vreme se vorbește despre prescripții începute a fi curs mai înainte de data de 1 octombrie 2011, potrivit art. 3 și 201 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil.

Dispozițiile aplicabile cauzei sunt cele ale art. 1, art. 16 alin. 1 și art. 17 din Decretul nr. 167/1958 și ale art. 1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009.

În analiza efectelor actului normativ de eșalonare a plăților asupra termenului de prescripție a dreptului la acțiune cu privire la dobânzi este necesar a se lămuri care este obiectul cererii de chemare în judecată avută în vedere pentru aplicarea art. 1088 alin. 2 din Codul civil din 1864, care stabilește că daunele-interese pentru neexecutare - dobânzile sunt debite din ziua cererii de chemare în judecată, afară de cazurile în care, după lege, dobânda curge de drept.

Cererea de chemare în judecată privește executarea obligației principale, condiție de acordare, potrivit art. 1079 din Codul civil din 1864, a daunelor-interese în sensul punerii în întârziere a debitorului și, în același timp, momentul de la care se stabilește refuzul debitorului de a executa, respectiv de la care creditorul poate solicita daune-interese.

Aceasta înseamnă că ele pot fi solicitate și ulterior acestui moment, ceea ce nu împiedică a se constata dacă sunt datorate de la momentul anterior al punerii în întârziere pentru executarea obligației principale.

Aceeași este situația și în cazul în care debitorul este de drept în întârziere.

Ceea ce este apoi de stabilit este respectarea termenului de prescripție pentru solicitarea dobânzilor ca daune-interese.

Relevante sunt dispozițiile art. 1 alin. 2 din Decretul nr. 167/1958, potrivit cărora odată cu dreptul la acțiune privind un drept principal se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile accesorii.

Urmând soarta principalului, potrivit art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958, de la data hotărârii definitive pronunțate cu privire la obligația principală, a început să curgă un nou termen de prescripție pentru dobânzi.

Este întrerupt acest termen prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, astfel încât să poată fi cerute dobânzile de la data scadenței dreptului salarial în considerarea caracterului obligației de plată a dreptului salarial de obligație care, prin natura sa, nu putea fi executată decât într-un termen determinat, pe care debitorul l-a lăsat să expire?

Deosebit de relevant este faptul că debitor este însuși statul, că actele sale de autoritate pot fi comparate cu forța majoră care împiedică în mod absolut realizarea dreptului, dar și faptul că speranța acestei realizări a fost succesiv mutată în timp, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 75/2008 privind stabilirea de măsuri pentru soluționarea unor aspecte financiare în sistemul justiției, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 76/2009, respectiv prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, eșalonarea inițială a plății pe 18 luni fiind prelungită cu încă 6 ani, astfel încât, numai în urma acestei

intervenții legislative, creditorii au putut observa că prejudiciul constând în fructele civile tinde să devină la fel de important ca și cel constând în plata muncii lor.

Din acest punct de vedere ar fi util soluționării cauzei a se verifica dacă actul cu putere normativă, care împiedică realizarea dreptului în favoarea debitorului, nu își extinde puterea și asupra prejudiciului cauzat instantaneu prin neplata salariilor legal datorate.

Legat de acest aspect, instanța de trimitere invocă Decizia nr. 2 din 17 februarie 2014, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii.

5. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat anterior asupra acestei chestiuni de drept, neavând competență în litigii de conflicte de muncă.

La solicitarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, curțile de apel au comunicat jurisprudența identificată la nivelul circumscripției lor teritoriale cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul prezentei sesizări.

Din analiza jurisprudenței transmise de curțile de apel cu privire la prescripția dreptului la acțiune prin care se solicită plata de daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eșalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii, având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, în condițiile Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, se constată existența următoarelor orientări jurisprudențiale:

5.1. Sunt aplicabile prevederile art. 16 alin. 1 lit. a) din Decretul nr. 167/1958, iar termenul de prescripție a fost întrerupt prin recunoașterea pe care debitorul a realizat-o prin plățile parțiale efectuate în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 75/2008, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 76/2009, și Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009. În consecință s-a dispus obligarea la plata daunelor-interese moratorii sub forma dobânzii legale de la data titlului executoriu.

5.2. Termenul de prescripție curge de la data scadenței obligației de plată neexecutate (debitului principal), acesta fiind momentul de la care a fost cauzat prejudiciul ce se cere a fi reparat. În acest sens au fost avute în vedere dispozițiile art. 171 din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare (Codul muncii din 2003), ale art. 12 din Decretul nr. 167/1958, ale art. 1088 din Codul civil din 1864 și ale art. 1535 și art. 2503 alin. (2) din Codul civil din 2009 și s-a apreciat că introducerea acțiunii pentru debitul principal și plățile voluntare, eșalonate în temeiul unui act normativ, efectuate în baza titlului executoriu, nu întrerup termenul de prescripție a dreptului material la acțiune și pentru drepturile accesorii debitului principal.

Daunele-interese moratorii în cazul titlurilor executorii a căror executare a fost eșalonată în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 se acordă pentru o perioadă de 3 ani anterior datei introducerii cererii de chemare în judecată prin care se solicită plata acestor dobânzi.

5.3. Dobânda legală se acordă de la data introducerii cererii de chemare în judecată pentru daunele-interese moratorii, respectiv de la data introducerii cererii de chemare în judecată pentru debitul principal.

5.4. Dobânda legală se acordă de la data intrării în vigoare a Ordonanței Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, aprobată prin Legea nr. 43/2012, cu completările ulterioare, și până la data plății efective a fiecărei tranșe, în condițiile respectării graficului de eșalonare prevăzut de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009.

6. Jurisprudența Curții Constituționale

În jurisprudența Curții Constituționale nu au fost identificate elemente relevante cu referire la chestiunea de drept ce formează obiectul prezentei sesizări.

Cu toate acestea se observă că orientarea jurisprudențială de la pct. 5.2 are în vedere prevederile art. 171 din Codul muncii din 2003, republicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 345 din 18 mai 2011, conform căroră:

"Art. 171. - (1) Dreptul la acțiune cu privire la drepturile salariale, precum și cu privire la daunele rezultate din neexecutarea în totalitate sau în parte a obligațiilor privind plata salariilor se prescrie în termen de 3 ani de la data la care drepturile respective erau datorate.

(2) Termenul de prescripție prevăzut la alin. (1) este întrerupt în cazul în care intervine o recunoaștere din partea debitorului cu privire la drepturile salariale sau derivând din plata salariului."

Art. 171 era numerotat ca art. 166 în forma inițială a Legii nr. 52/2003 - Codul muncii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 5 februarie 2003.

În perspectiva soluționării prezentei sesizări este de observat că, prin Decizia nr. 87 din 27 ianuarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 186 din 17 martie 2011, Curtea Constituțională a respins, ca inadmisibilă, excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 166 alin. (1) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 5 februarie 2003, reținând următoarele:

"Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 166 alin. (1) din Legea nr. 53/2003 - Codul muncii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 72 din 5 februarie 2003, cu modificările și completările ulterioare, care au următorul cuprins:

<<(1) Dreptul la acțiune cu privire la drepturile salariale, precum și cu privire la daunele rezultate din neexecutarea în totalitate sau în parte a obligațiilor privind plata salariilor se prescrie în termen de 3 ani de la data la care drepturile respective erau datorate.>>

Autorul excepției susține că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 41 alin. (1) privind dreptul la muncă.

Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că, în realitate, aspectele relevate nu se constituie într-o veritabilă critică de neconstituționalitate, ci reprezintă chestiuni care țin de modul de interpretare și aplicare a legii. Or, astfel cum rezultă din dispozițiile art. 126 alin. (3) din Constituție, numai instanțele judecătorești sunt competente a se pronunța asupra interpretării și aplicării legii, revenind Înaltei Curți de Casație și Justiție competența de a unifica practica judiciară. Astfel, se observă că cele arătate în excepția de neconstituționalitate sunt aspecte a căror soluționare excedează competenței instanței constituționale, ceea ce și determină inadmisibilitatea excepției de neconstituționalitate ridicate.

Obiter dictum, atunci când instanța de judecată va soluționa acțiunea reclamanților din dosarul sus-menționat, va ține seama de faptul că prin deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție ca urmare a formulării unor recursuri în interesul legii nu se poate legifera, astfel încât ele pot doar constata drepturi preexistente, și nu să creeze drepturi (salariale) noi; de altfel, aceste decizii sunt pronunțate tocmai pentru că anterior au existat atât soluții judiciare de constatare a existenței dreptului, cât și de inexistență a acestuia."

7. Înalta Curte

7.1. Asupra admisibilității sesizării

Înalta Curte reține că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării, pentru considerentele arătate în continuare.

Reglementarea cuprinsă în art. 519 din Codul de procedură civilă instituie următoarele condiții care trebuie să fie întrunite în mod cumulativ pentru declanșarea acestei proceduri:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată;
- cauza să fie soluționată în ultimă instanță;
- cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de

judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;

- ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;

- chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de noutate și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Din analiza cadrului procesual în care a fost identificată chestiunea de drept pentru a cărei dezlegare a fost formulată prezenta sesizare se reține îndeplinirea cerințelor impuse de lege.

Îndeplinirea primelor 3 cerințe rezultă din cele expuse la pct. 2 din prezenta decizie.

Chestiunea de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată este reprezentată de interpretarea art. 16 alin. 1 lit. a) și art. 17 alin. 3 din Decretul-lege nr. 167/1958 prin raportare la prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009, cu relevanță asupra soluționării excepției prescripției extinctive, excepție de fond. Prin admiterea acesteia, instanța este împiedicată să cerceteze în fond dreptul dedus judecătii.

În ceea ce privește a cincea condiție, legea nu definește noțiunea de noutate și nici criteriile în baza cărora poate fi determinată, dar, în doctrină, s-a apreciat că sesizarea instanței supreme ar fi justificată sub aspectul îndeplinirii elementului de noutate atunci când problema de drept nu a mai fost anterior dedusă judecătii*1), adică în privința căreia instanța supremă nu a mai statuat printr-un recurs în interesul legii sau un recurs în casație*2).

*1) Mihaela Tăbârcă, Drept procesual civil, vol. I - Teoria generală, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 603.

*2) Viorel Mihai Ciobanu, Marian Nicolae ș.a., Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, Editura Universul Juridic, București, 2013, vol. I, p. 1.214.

De asemenea, a fost exprimată opinia potrivit căreia noutatea se poate referi atât la o reglementare nou-intrată în vigoare, cât și la o normă juridică intrată în vigoare cu mai mult timp în urmă, dar a cărei aplicare frecventă a devenit actuală ulterior*3).

*3) Gabriel Boroș ș.a., Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. vol. I. Art. 1 - 526, Editura Hamangiu, 2013, p. 1.009.

Chestiunea de drept dedusă judecătii prezintă caracter de noutate având în vedere că a devenit actuală, în special, după pronunțarea Deciziei nr. 2 din 17 februarie 2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 3 iunie 2014, prin care s-a stabilit, în aplicarea dispozițiilor art. 1082 și art. 1088 din Codul civil din 1864, respectiv art. 1.531 alin. (1), alin. (2) teza I și art. 1.535 alin. (1) din Codul civil din 2009, republicat, cu modificările ulterioare, că pot fi acordate daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eșalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009.

7.2. Asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Dispozițiile legale supuse interpretării, în prezenta procedură de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, sunt următoarele:

- dispozițiile art. 16 alin. 1 lit. a) și b) și art. 17 din Decretul-lege nr. 167/1958:

"Art. 16. - Prescripția se întrerupe:

a) prin recunoașterea dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de cel în folosul căruia curge prescripția;

b) prin introducerea unei cereri de chemare în judecată ori de arbitrare, chiar dacă cererea a fost introdusă la o instanță judecătorească ori la un organ de arbitraj, necompetent;

Art. 17. - Întreruperea șterge prescripția începută înainte de a se fi ivit împrejurarea care a întrerupt-o.

După întrerupere începe să curgă o nouă prescripție.

În cazul când prescripția a fost întreruptă printr-o cerere de chemare în judecată ori de arbitrare sau printr-un act începător de executare, noua prescripție nu începe să curgă cât timp hotărârea de admitere a cererii nu a rămas definitivă sau, în cazul executării, până la îndeplinirea ultimului act de executare.";

- dispozițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009*4):

"Art. 1. - (1) Plata sumelor prevăzute prin hotărâri judecătorești având ca obiect acordarea unor drepturi de natură salarială stabilite în favoarea personalului din sectorul bugetar, devenite executorii până la data de 31 decembrie 2011, se va realiza după o procedură de executare care începe astfel:

a) în anul 2012 se plătește 5% din valoarea titlului executoriu;

b) în anul 2013 se plătește 10% din valoarea titlului executoriu;

c) în anul 2014 se plătește 25% din valoarea titlului executoriu;

d) în anul 2015 se plătește 25% din valoarea titlului executoriu;

e) în anul 2016 se plătește 35% din valoarea titlului executoriu.

(2) În cursul termenului prevăzut la alin. (1) orice procedură de executare silită se suspendă de drept.

(3) Sumele prevăzute la alin. (1), plătite în temeiul prezentei ordonanțe de urgență, se actualizează cu indicii prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică.

(4) În înțelesul prezentei ordonanțe de urgență, prin sectorul bugetar se înțelege autoritățile și instituțiile publice a căror finanțare se asigură astfel:

a) integral din bugetul de stat, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, după caz;

b) din venituri proprii și subvenții acordate de la bugetul de stat, bugetele locale, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele fondurilor speciale, după caz;

c) integral din venituri proprii.

*4) În evoluția procesului legislativ, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 416 din 18 iunie 2009) a fost modificată și completată prin următoarele ordonanțe de urgență: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 162 din 12 martie 2010), Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 45/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 337 din 20 mai 2010) și Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2010 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 853 din 20 decembrie 2010), cele trei ordonanțe de urgență fiind respinse prin Legea nr. 196/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 795 din 9 noiembrie 2011), Legea nr. 228/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 863 din 7 decembrie 2011) și Legea nr. 229/2011 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 863 din 7 decembrie 2011).

Art. 2. - Prin ordin al ordonatorilor principali de credite va fi stabilită procedura de efectuare a plății titlurilor executorii, cu respectarea termenelor prevăzute la art. 1."

În esență, în raport cu dispozițiile supuse interpretării și sesizarea formulată de instanța de trimitere, chestiunea de drept vizează răspunsul ce urmează a fi dat întrebării dacă, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 și plățile voluntare eşalonate efectuate în baza acestui act normativ, este întrerupt termenul de prescripție pentru introducerea

acțiunii creditorilor privind obligarea debitorului la plata daunelor-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eșalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009.

Domeniul de aplicare a prescripției extinctive (sub aspectul termenului și modului în care se calculează) trebuie interpretat în contextul unei corecte calificări a obiectului cauzei, deoarece finalitatea pronunțării unei hotărâri prealabile în procedura reglementată de art. 519 și următoarele din Codul de procedură civilă este dezlegarea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, ceea ce implică stabilirea premiselor corecte de analiză în evaluarea problemei de drept, și nu preluarea celor reținute de instanța de trimitere prin actul de sesizare.

Din analiza tuturor hotărârilor judecătorești anexate sesizării și din cele comunicate de curțile de apel rezultă că obiectul cererilor de chemare în judecată l-a constituit obligarea la plata dobânzii legale aferente sumelor de bani prevăzute în hotărâri judecătorești irevocabile, pentru întreaga perioadă de întârziere în executare, și anume, de la data la care hotărârile judecătorești au devenit executorii și până la data plății efective, solicitându-se acordarea dobânzii atât pentru sumele plătite cu întârziere, cât și pentru sumele rămase neachitate.

Cererile de chemare în judecată au fost formulate de reclamantji, care fac parte din categoria personalului bugetar și cărora li s-au acordat sume de bani cu titlul de drepturi salariale prin hotărâri judecătorești irevocabile, pentru ca pârâții (autoritățile și instituțiile publice în sarcina cărora s-a stabilit, prin acele hotărâri, obligația plății creanțelor) să le plătească daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale, reprezentând prejudiciul suferit prin executarea cu întârziere a obligației de plată constatată în mod irevocabil prin titluri executorii, invocându-se ca temei de drept dispozițiile art. 1082 și art. 1088 din Codul civil din 1864 și, respectiv, art. 1.531 și art. 1.535 din Codul civil din 2009.

În toate cazurile soluționate prin hotărârile judecătorești depuse la dosar s-a ținut cont de plățile deja efectuate în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009, din creanțele stabilite prin titlurile executorii invocate în cererile de chemare în judecată.

În consecință, toate aceste litigii au fost inițiate față de neexecutarea sau executarea cu întârziere a obligațiilor de plată stabilite prin hotărâri judecătorești irevocabile, ceea ce constituie o faptă distinctă de cea constatată prin respectivul titlu executoriu, întrucât rezidă în încălcarea obligației de a se conforma dispozițiilor titlului executoriu și care nu trebuie confundată cu încălcarea obligației născute dintr-un act sau fapt juridic, deja sancționată prin hotărârea judecătorească irevocabilă care reprezintă titlu executoriu.

Potrivit dispozițiilor art. 371¹ din Codul de procedură civilă din 1865, obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe se aduce la îndeplinire de bunăvoie, în caz contrar, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită, dacă legea nu prevede altfel.

Titularii creanțelor care intră în sfera de aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 sunt îndreptățiți să primească despăgubiri sub forma dobânzii legale penalizatoare (daune-interese moratorii) pentru acoperirea prejudiciului cauzat prin plata eșalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar.

În acest sens, prin Decizia nr. 2 din 17 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 3 iunie 2014, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a statuat - în aplicarea dispozițiilor art. 1082 și art. 1088 din Codul civil din 1864, respectiv art. 1.531 alin. (1), alin. (2) teza I și art. 1.535 alin. (1) din Codul civil din 2009 - că pot fi acordate daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eșalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009.

Atât litigiile referitoare la drepturile salariale cuvenite personalului bugetar, cât și cele

având ca obiect acordarea de daune-interese moratorii, sub forma dobânzii legale, pentru executarea cu întârziere a titlurilor executorii privind asemenea drepturi, sunt litigii de muncă.

În consecință, titlurile executorii pentru a căror neexecutare sau executare cu întârziere s-a solicitat plata dobânzii penalizatoare sunt hotărâri pronunțate în litigii referitoare la drepturile salariale care decurg din derularea raporturilor de muncă, lato sensu, astfel că le sunt aplicabile dispozițiile art. 278 pct. 1 din Codul de procedură civilă din 1865, respectiv dispozițiile art. 448 alin. (1) pct. 2 din Codul de procedură civilă din 2010 și ale art. 274 din Codul muncii din 2003, potrivit cărora hotărârile primei instanțe sunt executorii de drept când au ca obiect plata salariilor sau alte drepturi izvorâte din raporturile juridice de muncă.

Așa fiind, în aceste litigii sunt incidente prevederile art. 171 din Codul muncii din 2003, care prevăd că dreptul la acțiune cu privire la drepturile salariale, precum și cu privire la daunele rezultate din neexecutare în totalitate sau în parte a obligațiilor privind plata salariilor se prescrie în termen de 3 ani de la data la care drepturile respective erau datorate, iar termenul de prescripție este întrerupt în cazul în care intervine o recunoaștere din partea debitorului cu privire la drepturile salariale derivând din plata salariului.

Aplicarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 a suspendat de drept orice procedură de executare silită în cursul termenului prevăzut pentru plata sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești având ca obiect acordarea drepturilor de natură salarială pentru personalul din sectorul bugetar și devenite executorii până la data de 31 decembrie 2011.

Natura juridică a măsurilor dispuse prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 este aceea de suspendare legală a executării silite a titlurilor executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale, calificare ce decurge din chiar conținutul art. 1 alin. (2) al actului normativ, potrivit căruia, în cursul termenului în care are loc plata eșalonată, orice procedură de executare silită se suspendă de drept.

Pe durata suspendării executării silite, indiferent cum operează aceasta (voluntar, judiciar sau legal), dobânda (legală sau convențională) curge, creanța fiind ab initio certă, lichidă și exigibilă*5).

*5) Opinia specialiștilor A. Athanasiu, M. Nicolae și T. Briciu, depusă în Dosarul nr. 21/2013 al Înaltei Curți de Casație și Justiție, în care a fost pronunțată Decizia nr. 2 din 17 februarie 2014.

În analiza controlului de constituționalitate a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009, Curtea Constituțională a reținut că, prin adoptarea acestei ordonanțe, Guvernul nu neagă existența și întinderea despăgubirilor constatate prin hotărâri judecătorești și nu refuză punerea în aplicare a acestora, iar măsurile reglementate au un caracter pozitiv, în sensul că Guvernul recunoaște obligația de plată a titlurilor executorii. Instanța de contencios constituțional a constatat și că, prin actul respectiv, Guvernul nu numai că nu refuză executarea hotărârilor judecătorești, ci se obligă la plata eșalonată a sumelor prevăzute prin acestea (Decizia nr. 188 din 2 martie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 237 din 14 aprilie 2010; Decizia nr. 190 din 2 martie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 224 din 9 aprilie 2010).

Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 s-a stabilit numai o modalitate de executare eșalonată a creanțelor care sunt certe, lichide și exigibile de la data titlurilor executorii și, deci, acest act normativ a avut ca obiect executarea creanțelor, și nu dreptul la daune-interese, astfel că, prin însuși conținutul său, nu poate produce efecte asupra cursului prescripției acestui drept și, cu atât mai puțin, nu poate avea semnificația de recunoaștere a unui drept care nu a fost vizat de reglementarea respectivă.

În același sens este de observat că, în considerentele Deciziei nr. 2 din 17 februarie 2014,

Înalta Curte a reținut că "Este evident faptul că prin executarea eșalonată a obligației de plată creditorul a suferit un prejudiciu a cărui existență este confirmată chiar de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, care, în cuprinsul art. 1 alin. (3), prevede că sumele plătite eșalonat se actualizează cu indicele prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică. Or, prin instituirea obligației de actualizare a sumei cu indicele prețurilor de consum, legiuitorul recunoaște implicit existența prejudiciului cauzat prin executarea eșalonată și, în consecință, instituie o reparație parțială, prin acordarea de daune-interese compensatorii (damnum emergens)."

Prin eșalonarea la plată a fost fixat un alt termen pentru executarea obligației de plată, dar, prin aceasta, creditorul nu pierde dreptul de a pretinde și daune pentru neexecutarea obligației la scadență.

Modificarea modalității și a termenelor de executare nu are consecințe asupra curgerii termenului de prescripție pentru dreptul creditorului de a solicita acordarea de daune-interese moratorii pentru obligații scadente.

Conform reglementării cuprinse în Decretul nr. 167/1958, prescripția extinctivă constă în stingerea dreptului material la acțiune neexercitat în termenul de prescripție stabilit de lege și termenul de prescripție extinctivă este intervalul de timp stabilit de lege înăuntrul căruia trebuie exercitat dreptul la acțiune în sens material, sub sancțiunea pierderii acestui drept.

În cauză sunt aplicabile prevederile Decretului nr. 167/1958, reglementare referitoare la prescripția extinctivă anterioară intrării în vigoare a Codului civil din 2009, fiind vorba de prescripții începute a fi curs mai înainte de data de 1 octombrie 2011, potrivit dispozițiilor art. 3 și 201 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil.

În art. 6 alin. (4) din Codul civil din 2009 se prevede expres că prescripțiile, decăderile și uzucapiunile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a legii noi sunt în întregime supuse dispozițiilor legale care le-au instituit.

Din această perspectivă se reține că sesizarea are ca obiect numai interpretarea dispozițiilor art. 16 alin. 1 lit. a) și lit. b) și art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958 pentru prescripțiile începute anterior intrării în vigoare a legii noi, astfel că nu se impune examinarea chestiunii de drept sub aspectul aplicării în timp a legii civile.

În consecință, cererile de chemare în judecată prin care se solicită plata daunelor-interese moratorii pentru plata eșalonată a titlurilor executorii în baza Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 sunt supuse dispozițiilor art. 3 alin. 1 din Decretul nr. 167/1958, care prevăd că termenul general de prescripție, aplicabil acțiunilor personale, care însoțesc drepturile subiective civile de creanță, este de 3 ani.

Același act normativ prevede în art. 7 alin. 2 că, în obligațiile care urmează să se execute la cererea creditorului, precum și în acelea al căror termen de executare nu este stabilit, prescripția începe de la data nașterii raportului de drept.

Daunele-interese moratorii, sub forma dobânzii legale, pentru executarea cu întârziere a creanțelor recunoscute prin titluri executorii, au caracterul unor prestații succesive și sunt datorate pentru întreaga perioadă de executare cu întârziere și calculate pentru fiecare zi de întârziere, cu începere de la data scadenței acestor creanțe.

În acest caz sunt relevante și prevederile art. 12 din Decretul nr. 167/1958, fiecare zi de întârziere în executare generând o prescripție distinctă a dreptului la acțiune cu privire la aceste prestații succesive.

Ca atare, creditorii sunt îndreptățiți la daune-interese moratorii pentru o perioadă de 3 ani anterioară introducerii cererii de plată a dobânzii, al căror quantum va fi stabilit în funcție de plățile eșalonate efectuate în executarea creanțelor din titlurile executorii.

Nu există, deci, o cauză de întrerupere a cursului termenului general de prescripție de 3 ani, în condițiile în care actele normative cu privire la plata eșalonată a sumelor de bani prevăzute în titlurile executorii nu cuprind dispoziții referitoare la plata dobânzii penalizatoare pentru neexecutarea titlurilor respective la scadență.

Prin urmare, prin plata parțială a drepturilor salariale stabilite prin hotărâri judecătorești irevocabile și prin emiterea actelor normative privind eşalonarea plății, debitorii nu au recunoscut și îndreptățirea creditorilor la plata daunelor-interese moratorii sub forma dobânzii legale.

Conform doctrinei*6), recunoașterea dreptului este orice manifestare unilaterală de voință făcută de cel în favoarea căruia curge prescripția, prin care se atestă existența unui drept potrivit și care este de natură să producă asupra sa consecințe juridice negative.

*6) Marian Nicolae, Tratat de prescripție extintivă, Editura Universul Juridic, București, 2010, pag. 591.

Or, recunoașterea expresă sau tacită de către debitori a dreptului creditorilor la plata daunelor-interese moratorii sub forma dobânzii penalizatoare pentru neexecutarea titlurilor executorii prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 nu s-a realizat prin adoptarea acestui act normativ și, în atare situație, nu a operat prin reglementarea respectivă o întrerupere a dreptului de a cere plata acestor daune.

Pentru toate considerentele arătate, Înalta Curte reține că nu sunt aplicabile prevederile art. 16 alin. 1 lit. a) și lit. b) și art. 17 alin. 3 din Decretul nr. 167/1958, republicat, pentru a opera unul din cazurile legale de întrerupere a cursului prescripției extinctive, iar actele normative indicate în cuprinsul sesizării au ca obiect unic de reglementare eşalonarea plății, ca modalitate de executare silită, astfel că nu pot avea semnificația și consecința juridică a unei recunoașteri a dreptului la plata dobânzii.

Altfel spus, plățile voluntare eşalonate în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009, efectuate în baza unui titlu executoriu, nu întrerup termenul de prescripție a dreptului material la acțiune pentru daunele-interese moratorii sub forma dobânzii penalizatoare.

Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 521 cu referire la art. 519 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Pitești - Secția I civilă, prin Încheierea din 6 noiembrie 2014, pronunțată în Dosarul nr. 635/90/2014, și, în consecință, stabilește următoarele:

Plățile voluntare eşalonate în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr. 230/2011, efectuate în baza unui titlu executoriu nu întrerup termenul de prescripție a dreptului material la acțiune pentru daunele-interese moratorii sub forma dobânzii penalizatoare.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 27 aprilie 2015.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI
CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
IULIA CRISTINA TARCEA

Magistrat-asistent-șef,
Bogdan Georgescu